Studietur til Oslo og Edinburgh
04.02.2020 - 09.02.2020
Julie Kongsgaarden Hovi

Bankbygninger med ny bruk og et studie av hvelvkjellere

Motivasjon

Turen til Oslo og Edinburgh har vært i forbindelse med min diplom som omhandler bygningen som står i Kongens Gate 1 i Trondheim. Denne tomta har dype røtter i Trondheims historie. På 1700-tallet tilbrakte Thomas Angell sine første og siste år i et trepalé. I 1833 etablerte Norges Bank sitt første hovedkvarter i mur på Angells gamle hvelvkjellere. I 1993 donerte Norges Bank bygningen til Trondheim, overholdt at bygningen ble brukt til kulturelle formål. I dag leier Vitensenteret i Trondheim lokalene, og fyller rom og kjellere med utstilling, tekniske duppeditter og læringsarenaer innen vitenskap og teknologi. Vitensenteret har vært en viktig aktør i at bygningen er vedlikeholdt, og det har skjedd svært lite permanente endringer siden deres oppstart.

I forbindelse med at Vitensenteret har boret seg inn i en gjengravd hvelvkjeller, ønsket Trondheim kommune en antikvarisk oppmåling av bygningen, spesielt fordi det mangler gode tegninger av kjellere og gårdsrom. Det er også en sannsynlighet at Vitensenteret snart kommer til å flytte ut av bygningen på grunn av plassmangel og dårlig logistikk. Det er derfor ønskelig å komme med forslag til ny bruk i bygningen.

Det er økt interesse for bevaring og gjenbruk av bygninger, og de siste årene har det blitt spesielt populært å gjøre om bankbygninger til kulturarenaer. Jeg ønsket derfor å studere noen av disse, for å se i hvilken grad de har bevart bygget og hvordan de har valgt å definere kultursenter.
I tillegg ønsket jeg å få en større forståelse av hvelvkjellere, hva de har blitt brukt til før og hvordan de kan omstilles til dagens behov.

Jeg reiste dermed til Oslo for å besøke Sentralen i Kvadraturen og Arkitekturmuseet på Bankplassen, samt til Edinburgh for å lære mer om hvelvkjellere og deres historie i en typisk europeisk murby. I tillegg ønsket jeg å få med meg et foredrag og debatt på Kulturhuset i Oslo på kvelden. Det het *Hva kjennetegner et hus som skal stå i 200 år?* og ble arrangert av Oslo Bolig- og byplanforening.

Jeg hadde på forhånd avtalt et møte og omvisning på Sentralen i Kvadraturen som i dag har blitt et såkalt "kultursenter", og fikk se hvordan de hadde gitt nytt liv til den gamle bankbygningen. Spesielt ønsket jeg å vite hva de definerte som kultursenter. Dette bygget består av to bygningsmasser hvor de i den ene i stor grad har bevart og tilbakeført bygningsdeler og detaljer innvendig. Denne delen ble for det meste brukt som lokaler til konserter, fester, seminarer, konferanser etc. I den andre delen hadde de gått hardere til verks og slått seg igjennom vegger og dekker, satt inn heis og flere glassvegger. Her var målet et mer moderne og industrielt preg. Programmet i denne delen var hovedsakelig restaurant, café og kontorlokaler. Kontorlokalene var spesielt forbehold produksjonsbiten innen kultur, entreprenørskap og innovasjon, og inneholdt både faste plasser og fleksiplasser til utleie. Det var svært interessant å se hva de faktisk har fått lov til å gjøre av endringer i et fredet bygg, og hvor viktig det er å gi etter for endringer når det gjøre bruken til bygningen bedre.

Lydisolasjon i Marmorsalen på Sentralen

Et av bankens større pengehvelv gjort om til konsert- og selskapslokaler.

Forstanderskabssalen flott tilbakeført og i dag brukt som selskapslokale.

Turen fortsatte videre til Arkitekturmuseet som i dag holder til i Norges Banks første hovedkvarter i Oslo. Lokalene har gjennomgått en omfattende restaurering, og fått et mer moderne uttrykk sammen med Sverre Fehns paviljong. Det var svært interessant å se hvordan de brukte de gamle pengevelvene til utstilling og hvordan de hadde dratt eldre elementer de har funnet her og der ut i større deler av bygningen. Jeg møtte tilfeldigvis på en ansatt fra Statsbygg, som har vært ansvarlige for renovasjonen, som hadde mye interessant å fortelle om hvordan de hadde blant annet hadde løst ventilasjon i bygningen ved å føre de ned i søylene i krysshvelvene.

Flotte materialvalg i inngangspartiet

Utstillingslokaler inni et av de gamle pengehvelvene

Café og butikk, vakkert restaurert med kalkmaling teglgulv. Venitlasjonen er ført ned i søylene i hvelvene

Turen til Edinburgh gikk med til å besøke ulike caféer, barer og restauranter som i dag har gitt nytt liv til hvelvkjellere. Jeg ønsket å sjekke ut hvordan lyd og logistikk kunne gå opp med en sånn type bruk. I tillegg besøkte jeg Edinburgh Castle, hvor mange av hvelvene huset utstillinger av hvordan det en gang har vært, men jeg fant også at nye krav til bruk, som toaletter, også må med. Disse var plassert hendig nede i et av hvelvene. I tillegg var det interessant å finne detaljering som gikk igjen både på slottet, på arkitekturmuseet og i Kongens Gate 1, som det rød teglgulvet i koppforband.

Jeg tok også turen innom National Museum of Scotland, for å ta en titt på deres versjon av teknisk musuem, som er satt opp i det tidligere Royal Museum fra 1861. Dette er dog mye større en bygningen jeg jobber med, men det var interessant å se hvordan de har brukt en gammel bygning på denne måten.

Gang inn til toaletter i et av hvelvene i Edinburgh Castle

Edinburgh Castle

Arkitekturmuseet

Kongens Gate 1

Inngangspartiet i National Museum of Scotland